

Initiativärende mot Örebro läns allmänna försäkringskassa angående socialförsäkringsnämnds upphävande av ett fattat beslut

I ett den 15 november 2001 meddelat beslut anförde *JO Pennlöv* följande.

Initiativet

Vid min inspektion av Örebro läns allmänna försäkringskassa den 17–19 oktober 2000 (dnr 3125-2000) framkom följande i ett av de granskade ärendena gällande vårdbidrag.

Socialförsäkringsnämnden fattade vid ett sammanträde den 11 juli 2000 ett beslut att bevilja helt vårdbidrag fr.o.m. maj 2000 för AA. Underrättelse om beslutet skickades ut den 13 juli. Den 19 juli ringde AA:s mor, BB, och uppgav att beslutet måste ha blivit fel eftersom vårdbidraget rätteligen skulle utgå fr.o.m. oktober 1999. Försäkringskassan tog därför upp ärendet för ny prövning i socialförsäkringsnämnden. Den 22 september fattade socialförsäkringsnämnden följande beslut.

Socialförsäkringsnämndens beslut den 11 juli 2000 upphävs då felaktig fr.o.m.-tidpunkt angivits. NYTT BESLUT: Helt vårdbidrag fr.o.m. oktober 2000 för AA.

När ärendet den 2 oktober 2000 kom till pensionsenheten uppmärksammades att det återigen hade angetts fel datum beträffande från vilken tidpunkt vårdbidraget skulle utgå. Försäkringskassan beslutade därför att inte skicka ut någon underrättelse om beslutet, eftersom ärendet ännu en gång skulle tas upp för ny prövning i socialförsäkringsnämnden. Den 17 oktober fattade socialförsäkringsnämnden följande beslut.

Socialförsäkringsnämndens beslut den 22 september 2000 upphävs då felaktig fr.o.m.-tidpunkt angivits. NYTT BESLUT: Helt vårdbidrag fr.o.m. oktober 1999 för AA ---

Jag beslutade att i ett särskilt ärende granska försäkringskassans handläggning i ärendet.

Utredning

Försäkringskassan anmodades att yttra sig över en promemoria, som innehöll det som upptagits ovan.

I sitt svar anförde försäkringskassan – direktören CC – följande.

Vid JO:s inspektion av Örebro läns allmänna försäkringskassa den 17–19 oktober 2000 framkom att socialförsäkringsnämnd 5 vid sitt sammanträde den 22 september 2000 formlöst ändrat sitt beslut den 11 juli 2000. Ytterligare en formlös ändring gjordes vid socialförsäkringsnämndens sammanträde den 17 oktober 2000 då även beslutet den 22 september blev fel.

Försäkringskassans bedömning

Försäkringskassan medger att handläggningen i socialförsäkringsnämnd 5 har varit felaktig. BB var beviljad helt vårdbidrag till och med april 2000. Socialförsäkringsnämnden beslutade samtidigt att rätt till merkostnadsersättning inte förelåg.

Ny ansökan om vårdbidrag inkom den 12 januari 2000. Av den ansökan om fortsatt vårdbidrag framkom att sökanden numera hade merkostnader i sådan omfattning att rätt till merkostnadsersättning förelåg. I motiv till beslut i socialförsäkringsnämnden den 11 juli 2000 anges att ”rätt till vårdbidrag föreligger fr.o.m. oktober 1999. Utöver det hela vårdbidraget utges 18 % av prisbasbeloppet som skattefri merkostnadsersättning från samma tidpunkt”. I nämndens beslut angavs dock felaktigt ”Helt vårdbidrag fr.o.m. maj 2000 för AA – – – ”

Det är nämndens beslut, så som det framkommer av det justerade protokollet, som är det egentliga beslutet. Det skrivfel som gjordes i protokollet skulle således ha ändrats med stöd av bestämmelserna i 20 kap. 10 a § 1 p. [AFL].

I det nu aktuella ärendet har nämnden formlöst rättat första skrivfelet, varvid ett nytt skrivfel uppstod, nu felaktigt år. Ytterligare en formlös rättelse gjordes innan beslutet blev det avsedda.

Försäkringskassan har efter det nu aktuella ärendet, men innan JO:s inspektionsbesök, tagit fram vissa riktlinjer för vad man bör tänka [på] vid rättelse av felaktiga beslut respektive underrättelse om beslut och när ett beslut skall ändras med stöd av 20 kap. 10 a § [AFL] eller allmänna förvaltningsrättsliga principer.

Bedömning

Ärenden om rätt till bl.a. vårdbidrag avgörs enligt 21 § lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag av socialförsäkringsnämnd. Enligt 22 § i samma lag gäller i tillämpliga delar bl.a. 20 kap. 10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) om ändring av ett beslut. Av sistnämnda lagrum framgår att försäkringskassan skall ändra ett beslut i ärende om försäkring som har fattats av kassan och inte prövats av domstol, bl.a. (p. 1) om beslutet på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet.

Som kassan påpekat i sitt remissvar är det socialförsäkringsnämndens protokoll som utgör beslutsdokumentet i ärenden som beslutas av nämnden. I detta fall har nämndens beslut blivit felaktigt inte bara vid ett, utan vid två tillfällen. Felen bestod i att nämnden angav fel tidpunkt från vilken förmånen skulle utbetalas. När dessa fel upptäcktes har socialförsäkringsnämnden ”upphävt” sina beslut och satt nya beslut i deras ställe. Detta förfarande har, som kassan också anført i sitt remissvar, varit oriktigt. De uppdagade felen var tveklöst av sådant slag att nämnden i stället hade kunnat ändra besluten med stöd av 20 kap. 10 a § AFL. Det

som hänt ger mig anledning att särskilt understryka, att en socialförsäkringsnämnd inte har möjlighet att formlöst och utan lagstöd ”upphäva” sina egna beslut.

Jag har i ett annat beslut denna dag (dnr 3642-2000) kritiserat kassan för dess handläggning av en omprövning enligt 20 kap. 10 a § AFL. Uppenbarligen finns det hos kassan avsevärda brister i kunskaperna om lagrummets tillämpning. I sitt remissvar uppgav kassan att den har tagit fram vissa riktlinjer för handläggningen. Jag förutsätter att kassan noggrant följer upp tillämpningen av reglerna och avslutar därmed ärendet här med den kritik som ligger i det ovan sagda.